

NOTERT

SMÅSTOFF

Nobel aktivitet?

Det har vært påfallende stille fra Nobelkomiteen siden offentliggjøringen av Epstein-dokumentene i januar, der blant annet tidligere leder Thorbjørn Jagland dukket opp *en masse*. Torsdag denne uken fikk pipen en annen lyd, da Nobelkomiteen publiserte en rapport ved navn «Den Norske Nobelkomites og dens sekretærs verv og økonomiske interesser for 2025-2026». Den kurosia-glade notisredaksjonen noterer seg blant annet at Gry Larsen i første kvartal 2025 var styremedlem i Oppsal Fotball, at Anne Enger eier én Klassekampen-aksje, at Kristian Berg Harpviken i desember fikk en sølvbrosjé formet som kartet over Paraguay i gave fra Paraguays ambassade i London, og at Asle Toje er glad i å holde foredrag. I 2025 holdt han blant annet foredrag for Betong Norge, Kystverket, Nordstrand Seniorcenter, Midt-Norge Maskinsenter AS og Eiendomsmegler 1 Midt-Norge. Den mer hardtslående deknningen av disse listene, overlater notisredaksjonen til andre. ■

TRYKKET STEMNING

Samling i bønn

«Samlet medietrykk» har vært, om ikke på *alles* lepper, i hvert fall vært på alle *medielederes* lepper de siste ukene. Det er visst noe ingen kan ta ansvar for, men som alle likevel bidrar til. Helt siden før rettssaken mot Marius Borg Høyby startet, ble det advart, blant annet ordrikt i denne avisens spalter, om at *det samlede medietrykket* ville bli enormt. Og det ble det jo selvsagt. (Her vil noen sikkert innvende at vi selv også har bidratt). Hva bransjen kan lære av disse syv ukene med mediesirkus/folkeopplysning var spørsmålet da Norsk Journalistlag inviterte til evaluering denne uken. I panelet satt blant andre Høybys forsvarer Ellen Holager Andenæs, som var, slik forsvarer vel skal være, sikker i sin sak: «Det samlede medietrykket er hjerteskjærende grusomt. Det er drepende og forferdelig». Og så la hun til: «At jeg sier det synes pressen er fint – for da får de et oppslag til om at jeg går ut mot pressen». Hun tok ikke feil. ■

KOMMENTAR

Regjeringskvartalet viser forventninger til kunsten som den umulig kan innfri, skriver *Live Lundh*.

Hvilke forventninger har vi egentlig til kunsten i det nye regjeringskvartalet? Siden 2019 har KORO (det statlige forvaltningsorganet for kunst i offentlig rom) arbeidet med kunst til det nye regjeringskvartalet. Det omtales som «det største kunstprosjektet i Norges historie». Denne våren flytter departementene inn i bygningene som er reist på området der bomben eksploderte i 2011. Fasaden på den gamle høyblokka, ved siden av nye signalbygg og et kolossalt, nytt minnesmerke på plassen utenfor, minner om hvilken historie dette stedet for alltid vil bære med seg.

Etter terrorangrepet 22. juli har kunsten hatt en helt spesiell rolle. Diskusjonene rundt minnesmerkene har vært skarpe, og forventningene til det nye regjeringskvartalet har vært store fordi følelsene er store. Bak diskusjo-

nene om kunstneriske og visuelle uttrykk ligger en tro og et håp om at kunsten faktisk skal hjelpe. For i vår sekulære tid er det fremfor alt kunsten vi fester vår lit til at skal kunne forsone det ødelagte, trøste oss, og samtidig snakke sant om smerten. Men kan kunsten egentlig innfri så høye forventninger?

Ånd, kraft og mot

Sikkerhetssjekken vi går gjennom ved hovedinngangen til A-blokka er en klar påminner om at mesteparten av kunsten vi skal få se ikke er tilgjengelig for hvem som helst. Selv om den bare er synlig for noen få, angår allikevel kunsten i regjeringskvartalet oss alle. Den henger i rom vi vanligvis ikke slipper inn i, men som befolkes av våre representanter: de folkevalgte regjering. Dessuten er det lagt mye arbeid i den delen av regje-

ringskvartalet vi alle ser, i form av utsmykning av fasader og uteområder.

Det første verket som møter oss inne er det monumentale verket *AAhKA* av Outi Pieski. Verket føles ikke som en pliktskyldig gest for å sikre representasjon av den samiske minoriteten i Norge, men er fullt av kraft og mot. Kuratorene snakker som om de har en slags tro på at guddommen som er avbildet, «en personifisering av Moder jord som juridisk person», faktisk skal virke på omgivelsene. Det er underlig og fint, og i det hele tatt betegnende for valgene som er gjort knyttet til kunsten i regjeringskvartalet: Det skorter ikke på ånd her. Det skorter ikke på omhet og menneskelighet heller. Mens vi går rundt, er det som at jeg hører ekkoer av de utallige samtalene som har funnet sted omkring alle valgene som er tatt. Her har det vært mange hensyn å ta, og de

er blitt tatt i alle retninger. Det som ikke sies rett ut, er at under det som tidvis bare er smakfullt interiør, pen utsmykning, velplassert grafikk – så rirrer det en sorg mellom veggene som uunngeelig påvirker hvordan vi ser kunsten, både på godt og vondt.

Trær som faller

Vi tar heisen opp i de ulike etasjene og ser Oslo fra nye vinkler. Vi ser også ut på plassen der Matias Faldbakkens minnesmerke *En opprettholdelse* er satt opp, nesten monstros i dimensjonene. Selv om verket har åpenbare kvaliteter, er det vanskelig å ikke sympatisere med innvinglingen fra Utøya-overlevende Katarina Goldfain Johnsen som da skissen forelå skrev at den fremsto mer som «et monument over Y-blokka og debatten rundt et nytt regjeringskvartal, enn som et nasjonalt minnesmerke for terrorangrepet 22. juli». Det populære minnesmerket som ikke ble valgt, Hanne Tyrmiss *Minnelunden*, spøker allikevel på innsiden av veggene der vi befinder oss. Tyrmiss minnesmerke skulle bestå av 24 bronsestatuer, formet som avkappede trær, plassert i en vakker minnelund med ulike planter og trær. Nettopp avkappede trær er et bilde vi finner flere steder i kunsten på innsiden av det nye regjeringskvartalet.

Else Marie Hagens store fotografi *Avkastning* er plassert ved ett av inngangspartiene, og viser et pæretre som har veltet i en storm. Siden er det blitt tatt opp og fraktet til atelieret. Delene er blitt satt sammen igjen før det er blitt fotografert. Bildet er tatt av treet liggende horisontalt på gulvet, men er blitt snudd 180 grader, slik at det står med

kronen oppreist. Enkelt, men virkningsfullt, uttrykker fotografiet nettopp håpet at kunsten skal kunne gi det ødelagte videre liv, uten å dekke over brutaliteten i det som har skjedd.

Avkappede trær er også synlige på Vanessa Bairds tre store malerier som har fått sin egen, spesielle reise i regjeringskvartalet. Bildene ble malt på oppdrag fra KORO, og bestillingen av tre store malerier til Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet kom i 2010. De to første maleriene ble ferdige og kom på plass i henholdsvis 2012 og 2013. Det tredje maleriet, med tittelen *To Everything There is a Season*, takket KORO nei til, ettersom bildene vakte vonde assosiasjoner hos enkelte ansatte i departementene. Avvisningen førte til en stor debatt i 2013. *To Everything There is a Season* ble midlertidig montert i resepsjonsområdet til Kulturrådet i 2014, mens de to første maleriene har beholdt sin plass i Regjeringsbygget R6 frem til nå. At de tre bildene endelig er forent i det nye regjeringskvartalet, er derfor en begivenhet. Da debatten pågikk, tenkte jeg som mange andre at avvisningen av det tredje maleriet var en fallitterklæring på kunstens vegne. Det var selvfølgelig forståelig at mennesker som var på jobb i regjeringskvartalet da bomben smalt, trengte å beskytte seg selv fra retraumatisering, men var det virkelig disse bildene som var problemet? Når jeg ser dem nå, samlet alle tre, får jeg faktisk mer forståelse for avgjørelsen som ble tatt den gangen. For maleriene er virkelig sterke, selv om det er godt mulig at Baird ikke har ment å kommentere terrorangrepet direkte.

Virkningshistorien kunsten får, er en reell del av hva den uttrykker. Dette kan ikke kunstneren kontrollere. Når de tre maleriene nå er samlet, føles det allikevel som at det er disse bildene som kommer tettest på den forventningen jeg aller innerst har til kunsten i regjeringskvartalet. Bildene av papir som svever, av det som ligner døde kroppar, og en rosafarge som minner om hud, rører ved den ubegripelige smerten, skrekken, sinnet og sorgen som for alltid vil være forbundet med dette stedet. Dette, samtidig som bildene også har noe mykt i seg som inngir trøst. Det er omsorg i blikket som har sett og gjengitt.

Kunst er påvirkelig

KORO har gjort mange kloke, empatiske og estetisk treffende valg. Grepet med å samle kunstnerskap i korridorer, slik at man kan følge en utvikling, er både givende og smakfullt. Forvaltningen av kunstsamlingen departementene allerede sitter på, er også gjort med omhu. Irma Salo Jægers fabelaktige installasjon *I flokk letter fuglene* fra 1985 kommer til sin fulle rett under ny montering helt øverst i A-blokka. De glaserte steinskulpturene av abstraherte fugler balanserer tyngde og letthet, bevegelse og stillstand på en måte som kan gjøre en både trist og glad. Hannah Ryggens *Vi lever på en stjerne* ble kraftig skadet under angrepet i 2011, men er nå restaurert og henger i vestibylen på Statsministerens kontor. Vevnaden viser en kvinne og en mann i det som ser ut som en slags paradisiske ur-tilstand. De er nakne og på den måten sårbare, små i et blått tomrom med stjerner og måner rundt seg. Da veven ble skadet, ble visjo-

nen om øyeblikk av slik harmoni for all tid rökket ved.

Også dette verket er et eksempel på at kunsten ikke kan isoleres fra det som skjer med den. Kunstverk er materielle ting i verden, og preges av historiens gang, de som alt annet. Det klokkeste KORO har gjort, er å velge verk som subtilt rører ved traumat som sitter i veggene der kunsten henger. Historien vil feste seg til disse verkene enten vi vil eller ikke. Kunsten kan ikke leve opp til det store håpet om forsoning. Den hjelper oss ikke direkte. Det den kan gjøre, er å avspeile noe av de stemningene og følelsene som allerede ligger i oss og de spesielle omgivelsene regjeringskvartalet er. Sempelthen ved å være der, og bli utsatt for påvirkning av historiens gang, viser kunsten oss nettopp dette at tiden går. Et kunstverk er et fanget øyeblikk, som allikevel fortsetter å forandres og få nye betydninger knyttet til seg. Vi glemmer ikke, skaden leges ikke, men nye krefter slipper samtidig til og plutselig ser vi noe annerledes. ■

Live Lundh

Anmelder
kultur@morgenbladet.no

Selv om den bare er synlig for noen få, angår allikevel kunsten i regjeringskvartalet oss alle.

Fra venstre:

På sin plass: Hannah Ryggens veggteppe *Vi lever på en stjerne* ble laget til Høyblokka i 1958. Verket er nå montert i vestibylen til Statsministerens kontor.

Norske elementer: Både dyr, folkeeventyr og ulike boligmodeller er representert i *Lenge gikk jeg tidlig til sengs* (2013) av Vanessa Baird.

Videre liv: Else Marie Hagens fotografi *Avkastning* (2026) viser et pæretre som veltet i en storm. Treet ble kuttet opp i flere deler, satt sammen igjen og foreviget i Hagens atelier.

ALLE FOTO: KATINKA HUSTAD